

2011-2013 MALİ KURAL - ORTA VADELİ PROGRAM KARŞILAŞTIRMASI

Seyfettin Gürsel* ve Zümrüt İmamoğlu**

Yönetici Özeti

Bu not, Betam Araştırma Notu 10/92'de yapılan Mali Kural ile Orta Vadeli Program (OVP) hedefleri karşılaştırmasını farklı bütçe tanımlarına göre 2011-2013 dönemini kapsayacak şekilde genişletmektedir. Bu dönemde OVP en az Mali Kural'ın gerektirdiği sıklıkta bir maliye politikası öngörmektedir.

Mali Kural ve OVP Bütçe Hedefleri 2010- 2013

Betam Araştırma Notu 10/92'de mali kuralın öngördüğü bütçe açığı hedefi OVP ile karşılaştırılırken yalnızca Merkezi Yönetim bütçesi dikkate alınmıştır. Mali Kural ise Genel Devlet dengesini temel almaktadır. Bununla birlikte Merkezi Yönetim harcamalarının genel bütçe harcamalarının yüzde 70 gibi büyük bir kısmını oluşturması ve maliye politikasının yönünü belirlemesi nedeniyle iki hesap arasında dikkate değer bir fark çıkmamaktadır.

Aşağıda Merkezi Yönetim bütçesi ile beraber alternatif bütçe tanımlarına göre Mali Kuralın getireceği hedefler hesaplanmıştır. Buna göre dikkate alınan değişik bütçe tanımları aşağıdaki gibidir:

1. Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi
2. Genel Devlet Dengesi
3. Özelleştirme Gelirleri hariç Genel Devlet Dengesi
4. Özelleştirme Gelirleri hariç Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi

Özelleştirme gelirleri Mali Kural hesaplarının dışında tutulmaktadır. Bunun başlıca nedeni, özelleştirme gelirlerinin belirsiz olması bir yana, özelleştirme gelirleri varlık satışı sonucu elde edildiğinden borç geri ödemesinde kullanılması

kamu borcunun sürdürülebilirliği açısından önemsenmektedir. Betam'ın Mali Kural üzerine yayınladığı araştırma notunda (AN No 10/92) özelleştirme gelirleri sehven dahil hesaplama yapılmıştı.

Tablo 1'de her bir bütçe tanımı için 2011-2013 yılları arasında Mali Kural'ın öngördüğü bütçe açığı hedefleri gösterilmektedir.

Özelleştirme gelirleri hariç hesaplama yapıldığında Genel Devlet Dengesi (GDD) Mali Kural'la 2011 ve 2013 yıllarında birebir örtüşmektedir. Ancak 2012 yılında OVP hedefleri daha gevşek kalmaktadır.

2011 yılında hem OVP hem de Mali Kural'da özelleştirme gelirleri hariç Genel Devlet bütçe açığı yüzde 3,2, 2013 yılında ise yüzde 1,8'dir. 2012'de ise OVP hedefi yüzde 2,7 olarak öngörülmüştür. Bu hedef Mali Kural'ın getireceği 2,5'lik hedeften 0,2 yüzde puan daha gevşek kalmaktadır. Bu küçük fark haricinde Mali Kural'la OVP aynı sıklıktadır.

Özelleştirme gelirleri dahil bütçe açığı hedefleri ise tüm yıllar için Mali Kural hedeflerinden daha sıkıdır.

Sonuçta, Mali Kural yasalaysaydı OVP'deki bütçe hedefleri yine geçerli olacaktı. Buna karşılık maliye politikasının öngörülebilirliği artmış olacağından, risk primleri kalıcı olarak daha düşük olabilecekti. Hükümet'in bu hesapları yaptığından kuşkuluyuz. Ne olur olmaz düşüncesiyle maliye politikasında elini bağlamak istememesi Mali Kural'ın rafa kalkmasına neden olmuş gibi duruyor. Her ne kadar OVP Mali kural kadar sıkı bir maliye politikası öngörüyor olsa da, piyasa aktörleri bütçe gerçekleştirmelerini bekleyeceklerdir.

* Prof. Dr. Seyfettin Gürsel, Betam, Direktör.
seyfettin.gursel@bahcesehir.edu.tr

** Dr. Zümrüt İmamoğlu, Betam, Uzman Araştırmacı.
zumrut.imamoglu@bahcesehir.edu.tr

Tablo 1: Hedefler ve Tahminler 2010-2013 (GSYH'a oranlar, yüzde)

	Orta Vadeli P.			Mali Kural		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013
Özelleştirme Gelirleri dahil						
Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi	2,8	2,4	1,6	3,2	2,5	1,8
Genel Devlet Dengesi	2,1	1,8	1,1	3,0	2,3	1,7
Özelleştirme Gelirleri hariç						
Genel Devlet Dengesi	3,2	2,7	1,8	3,2	2,5	1,8
Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi	3,9	3,3	2,3	3,4	2,6	1,9

Kaynak: DPT, Betam.

Ek: Mali Kural formülasyonu ve hesaplar

Mali Kural tasarısına göre herhangi bir yılda bütçe açığında yapılması gereken uyarılama bir önceki yılın bütçe açığının hedef bütçe açığından farkıyla, aynı yılın GSYH büyüme hızının hedeflenen büyüme hızından farkına bağlıdır.

Mali Kural formülasyonu aşağıdaki gibidir:

$$a_t - a_{t-1} = -0.33*(a_{t-1} - 1) - 0.33*(b_t - 5)$$

a_t : t yılı bütçe açığının GSYH'a oranı

a_{t-1} : bir önceki yıl bütçe açığı oranı

b_t : t yılı reel GSYH büyüme oranı

OVP'de 2010-2013 arasında her yıl için bütçe açığı hedefleri ve büyüme tahminleri verilmiştir. Mali Kural bütçe hedefleri hesaplarımız 2011 yılından itibaren her yıl Mali Kural formülasyonu uygulanacağı varsayılarak yapılmıştır.

Örneğin, 2011 yılı bütçe açığı hedefi hesaplanırken, OVP'de belirtilen 2010 yılı bütçe açığı hedefi ve 2011 yılı büyüme tahmini formülde kullanılmıştır.

2012 yılı hedefi için ise, formüle göre hesaplanan 2011 yılı bütçe açığı hedefi ile OVP'deki 2012 yılı büyüme tahmini formülde kullanılmıştır. 2013 yılı da bunu takiben hesaplanmıştır.